

אומרים שהגיע הזמן להחליט כבר

מדריך הקריירה לסטודנטים שעדיין לא יודעים את הדרך

עוד סעודת חג משפחתית

סוף הארוחה, אתם שוקעים במרכז הספה הגדולה, מנסים להפיג את תחושת הכבדות של סעודת החג. פרפרים מוזרים בבטן רומזים שאולי גם השנה משהו לא היה כשורה בסלט המינוח של דודה שושנה. ואולי אלו פרפרים מסוג אחר?

לפני שאתם מספיקים לבנות תכנית נסיגה, מתיישב לשמאלכם דוד שמעון. הריפוד נאנח ושוקע, ומבלי שרציתם, הגוף שלכם נוטה לפתע לכיוונו. דוד שמעון מחייך ופותח בבדיחה שכבר שמעתם: "נו, אז החלטת כבר מה לעשות כשתהיה גדול, או שאתה עוד לא מספיק גדול?"

אתם ממלמלים משהו על כך שאתם עוד בודקים או מחכים לסיום תקופת המבחנים, אך דוד שמעון לא מרפה ומדבר בנפנופי ידיים. "תראה חמוד, אני בגילך כבר ידעתי מה אני רוצה מעצמי. הייתה לי משרה מלאה מסודרת, סימנתי מטרה והתקדמתי. ואבא שלך – בגילך כבר היה לו עסק מצליח."

אתם אוהבים את הדוד הזה, אבל איך זה שהוא תמיד מצליח בדרכו המגושמת לדרך בדיוק על הנקודות הרגישות שלכם? הרגשת המיאוס גורמת לכם לחפש מוצא – אולי מישהו צריך סיוע בשטיפת סירים?

אבל אז שוקעת הספה גם בצדה השני, וניחוח בושם ישן ומתוק מדי מגיע לאפכם. דודה שושנה, שמעולם לא פספסה/החמיצה הזדמנות להצטרף לשיחה של אחרים, מתיישבת לימינכם, מהדקת אצבעות על אמת ידכם בתנוחה שמוודאת כי לא תברחו, רוכנת ואומרת בחצי לחישה: "לדוד שלך תמיד יש איזו דעה, אבל אני רוצה לומר לך משהו אחר. אני בגילך עבדתי בבנק, עם תואר באמנות, והיום אני בכלל בתפקיד ברשת גני ילדים. נו, אז מה תגיד על זה? שאין מה לתכנן, כמו שאין מה לנסות לנבא את העתיד. אני אומרת לך, תתחיל משהו וההזדמנויות יגיעו. הכול לטובה."

"נו באמת, שושנה", מגחך דוד שמעון. "הילד צריך פתרונות, לא סיפורים."

רגע לפני שהשיחה זולגת לשאלות על חיי האהבה שלכם, אתם מנצלים הזמנה לחלוקת סלט פרות ומזנקים לאזור המזנון. בדרך אתם תוהים אם גם כשתהיו בני ארבעים, דוד שמעון עדיין יקרא לכם "ילד". וגרוע יותר – כל השיחות האלה רק גורמות לכם להרגיש מבולבלים יותר. מתי כבר תוכלו להשתחרר מכל המחשבות החוזרות האלה על קריירה, בחירה, ייעוד ותקיעות?

מה עושים עם זה?

אז מי צודק, דוד שמעון או דודה שושנה? הגיע הזמן שתחליטו, או שאין צורך להחליט? במובן מסוים, שניהם צודקים. כשחושבים על זה באמת, יש אנשים שהצליחו בזכות תכנון, ויש שהצליחו בזכות הזדמנויות שצצו במקרה. אז מה עושים?

התשובה מורכבת משני שלבים:

בשלב הראשון, התבוננו **פנימה** ושאלו את עצמכם – **מה מקור הצורך להחליט?**

אם אתם כמו רוב האנשים, אתם דומים יותר לשמעון – אתם חשים צורך לתכנן את עתידכם ולקבל החלטות מראש. לא נוח לכם במצב ביניים של בדיקה והתלבטות. במקרה כזה, בררו עם עצמכם: האם אתם אכן נדרשים להחליט או שאתם מבקשים לברוח מחוסר הנוחות שבאי-הוודאות? בנוסף, האם נדמה לכם שהסביבה מצפה מכם להחליט, והציפייה הזאת בפני עצמה מלחיצה אתכם? אם

התשובה לאחת השאלות האלה היא חיובית, נשמו עמוק והמשיכו לקרוא. יש דרך אחרת, ולא תמיד חייבים לקבל החלטה.

מצד שני, יש סיכוי שאתם דומים יותר לשושנה – נוח לכם יותר לזרום ולהשאיר את האופציות פתוחות, ואתם מעדיפים להימנע מלקבל החלטות גם במצבים שבהם הן עשויות להקנות לכם יתרון. אם זה המקרה, שאלו את עצמכם אם הזרימה ללא תכנית עלולה להביא אתכם בעוד כמה שנים למבוי סתום ולחוסר שביעות רצון מחייכם. אם קיימת סכנה כזאת, כדאי לכם לגייס משמעת, לחקור את שוק העבודה, להושיב את עצמכם ולתכנן את המשך הקריירה שלכם.

לאחר שהבנתם אם מבחינה פסיכולוגית אתם יותר "שמעון" או יותר "שושנה", הגיע הזמן לשלב השני. כעת נתבונן **החוצה**, וננסה לבחון איזו מהדרכים תעניק לכם יתרונות רבים יותר בסיטואציה הנוכחית – הדרך של שמעון או הדרך של שושנה?

גם כאן קיימות, באופן כללי, שתי אפשרויות.

יש מקרים שבהם כדאי לגבש תכנית ברורה. אם כבר הבנתם מספיק על עצמכם ועל האפשרויות העומדות לרשותכם, והאינטואיציה שלכם אומרת שכיוון מסוים יעשה לכם טוב ומשתלם להשקיע בו זמן ומאמץ – שקלו להחליט ולהתחייב.

שאלת המפתח במקרה כזה תהיה: **היכן אני רוצה להיות ומה אני רוצה לעשות בעתיד?** בחרו ביעד עתידי, בדקו מהם המסלולים שיאפשרו לכם להגיע ליעד הזה, והתחילו בביצוע. למשל, אם עד היום הייתם בודקי תוכנה, ואתם רוצים לעבור לפיתוח, עליכם לעבוד בחברה שבה קיים אפיק מעבר כזה, ולהוכיח את עצמכם במשימות שיקנו לכם די ידע וניסיון להצדיק את המעבר. דוגמה נוספת – אם אתם יודעים שאתם מעוניינים לעבוד במשרד החוץ, חקרו את הקריטריונים המדויקים לקבלה לקורס צוערים, והכינו את עצמכם למיונים.

אם, לעומת זאת, אתם מרגישים שדווקא להמשיך לחפש, להתלבט או להתנסות עשוי להקנות לכם יתרון – ייתכן שעדיין לא שמעתם על הזדמנויות מספיק טובות. ואולי עדיין לא צברתם די חוויות כדי לדעת במה אתם טובים, ומה מסב לכם הנאה/גורם לכם הרגשה טובה.

שאלת המפתח במקרה כזה תהיה: **איך אני יכול להתקדם בכיוון הכללי הרצוי לי כבר מחר?** למשל, אם אתם מעוניינים להשתלב בתפקיד ניהולי במגזר הציבורי, אבל אתה לא יודעים בדיוק מה, כדאי לכם לנקוט מספר פעולות מיידיות שאינכם יודעים לאן יובילו: שתפו אנשים רבים בחיפושכם, וציינו בפניהם גם את היתרונות שלכם וגם את המאפיינים של התפקיד שאתם מחפשים. נצלו הזדמנויות לפרויקטים זמניים ואפילו לעבודות שאינן משאת נפשכם לטווח ארוך, אבל יחשפו אתכם לסביבות עבודה או לאנשים מעניינים. במילים אחרות, השקיעו מאמץ ופעלו בדרך שתזמן הזדמנויות חדשות לאורך זמן, ותאפשר לכם להכיר את התחום ולחוות אותו.

לסיכום, נוסחת הניצחון של דוד שמעון היא: "כשאתם יודעים לאן אתם רוצים להגיע, אתם יודעים מי אתם ויכולים לפעול ביעילות כדי להשיג את היעדים שלכם".

ואילו נוסחת הניצחון של דודה שושנה היא: "כשאתם שולחים את לחמכם על פני המים, ולא מפחדים להתנסות בסוגי עשייה חדשים, לשתף אחרים בחיפוש שלכם, ולקחת סיכונים בדרך – נקרות בדרככם הזדמנויות שאין סיכוי שהייתם נתקלים בהן בדרך אחרת".

החדשות הטובות הן שנוסחת הניצחון שלכם יכולה להיות שילוב של השניים. אין באמת צורך להכריע בין שמעון לשושנה. עליכם לדעת רק "לשחק על כל המגרש" – לנהוג לפעמים לפי הפילוסופיה של שמעון, ולפעמים לפי זו של שושנה, כי לכל אחת יתרונות משלה.

בנושאים ובזמנים שמצדיקים תכנון – תכננו. ובאחרים – נהגו בדרך שמזמנת הזדמנויות ואפשרו לעצמכם להיחשף אליהן לאורך זמן.

אתם חוזרים למרכז הספה מחייכים, וצלוחית של סלט פירות בידכם. דוד שמעון ודודה שושנה עדיין שם. "אתם יודעים מה? ברור לי ששניכם רוצים לראות אותי שמח ומצליח, וברור לי שיש משהו במה ששניכם אומרים. מחר בבוקר אבדוק ברצינות את האפשרות של לימודי ניתוח התנהגות. במקביל, כדי לראות אם זה בכלל מתאים לי, אנסה לצמצם בחודשים הקרובים את מספר המשמרות, כדי שאוכל להתנדב כמה שעות בחינוך מיוחד ולבחון אם הסביבה הזאת בכלל בשבילי. אם אני באמת הולך על זה, אני רוצה להרגיש שאני בשל לעניין, ולכו תדעו – אולי אגלה על עצמי דברים חדשים שידחפו בכלל להחלטה אחרת."

"רק שלא ייקח לך עוד שלושים שנה להגיע לארץ המובטחת," מרעיד דוד שמעון את הספה בצחוק. יש דברים שלא משתנים.

לסיכום, אם אתם "תקועים" ומתלבטים, מה עליכם לעשות, קיימות ארבע אפשרויות:

איזה טיפוס אתם?	שמעון – מעדיף לתכנן	שושנה – מעדיפה לזרום
מה עדיף כרגע "אובייקטיבית"?		
לקבל החלטה	בדקו מדוע קשה לכם לקבל את ההחלטה – האם יש לכם חסם פנימי או חשש כלשהו? אולי כדאי להתגבר עליו בעזרת איש מקצוע בתחום הטיפולי או יועץ קריירה.	אף שהחלטה נתפסת כ"סוגרת", לטווח הארוך היא דווקא עשויה "לפתוח" לכם נתיבים ולאפשר זרימה למקומות חדשים. הסתכלו על ההתחייבות הזו כעל מקפצה לחופש פעולה עתידי.
לדחות את ההחלטה ולהמתין לחוויות ולהזדמנויות	נסו להיות סובלניים יותר כלפי מצב של חוסר ודאות ולהבין שיש בו גם יתרונות. קחו "בקלות" את התקופה, ונסו ליזום סוגי פעילויות חדשים בסביבות חדשות, שיאפשרו ליצור הזדמנויות להמשך.	דחו בנימוס לחצים מהסביבה לקבל החלטה כעת. המשיכו להשקיע בלמידה מתמדת, בחשיפה לאנשים ולתחומים חדשים וביצירת הזדמנויות. הישארו עם האצבע על הדופק, וזהו מתי כדאי לקבל החלטה.

הכותב הוא יובל שפיר, יועץ קריירה, מנכ"ל i Decide – המרכז לפיתוח קריירה, יו"ר האגודה הישראלית לייעוץ תעסוקתי ולפיתוח קריירה (איל"ת), מרצה בכנסי ההתאחדות הבינלאומית להכוונה חינוכית ומקצועית (IAEVG) וחבר האגודה האמריקאית לפיתוח קריירה (NCD).

i Decide מקיימת סדנאות קריירה לסטודנטים ולבוגרי האוניברסיטה בשיתוף אופג'וב ובחסותה.